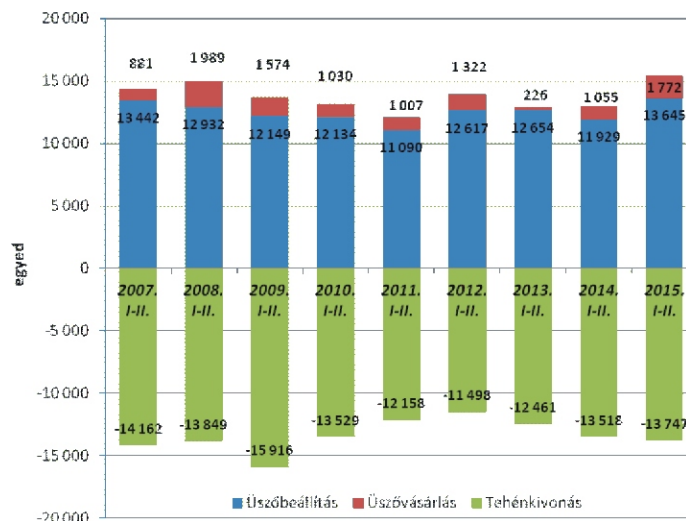

IX. A TEJÁGAZAT ÖKONÓMIÁJA

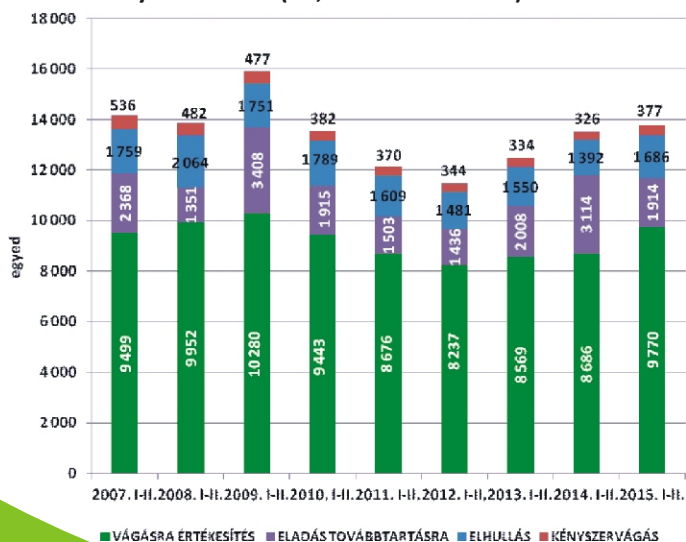
1. ábra: Az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetek száma, induló és záró tehénlétszáma (db, 2007-2015. II. hó)

2. ábra: Az üszőbevétel és tehénkivonás alakulása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. II. hó)

3. ábra: A tehénkivonás megoszlása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. II. hó)

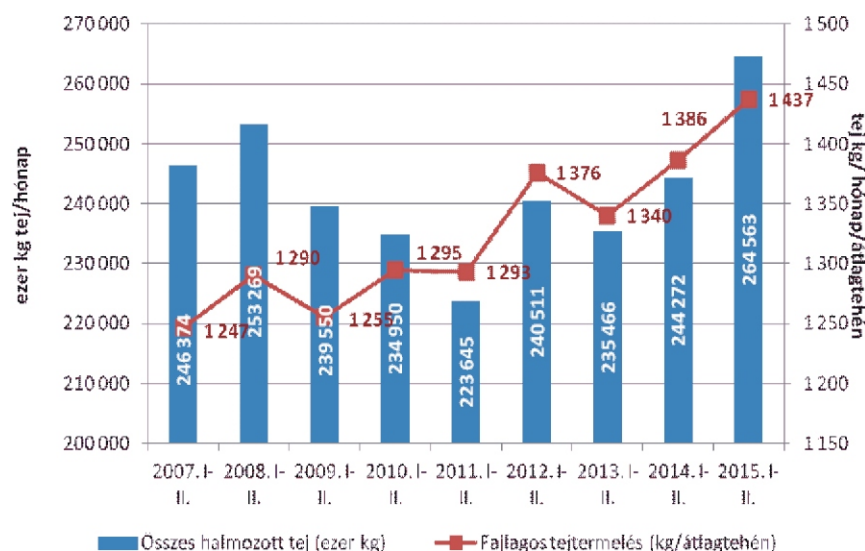

Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek száma 7-tel (+1,5%) 470-re nőtt az elmúlt év azonos időszakához képest. 2015. február végén a 2014. februárhoz képest 8.049-cel (+4,6%) több tehenet tartottak a termelésellenőrzött állományokban. Januárhoz képest az „A” módszerrel ellenőrzött tehenészetek száma nem változott, míg az elmúlt 8 év alatt számuk 21,5%-kal (-129) kisebbedett. 2007 februárja óta a záró tehénlétszám ennél kisebb mértékben, 13.316 egyeddel (-6,7%) csökkent, így a telepenkénti átlagos tehénlétszám 330-ról 392-re nőtt. A termelésellenőrzött tehénlétszám 2011 óta folyamatosan bővül, és mostanra meghaladta a 2010. évi állomány nagyságot.

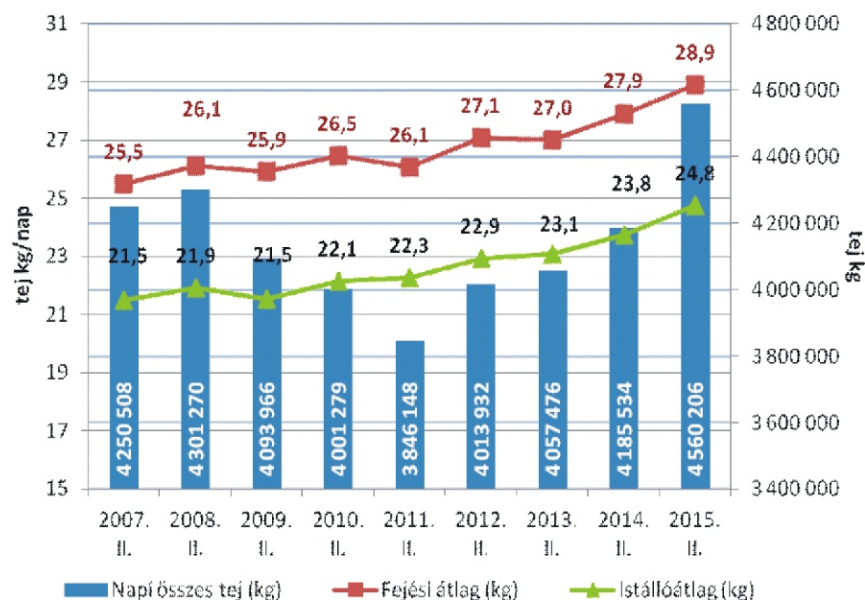
Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek januári 1-i induló tehénlétszáma 2014-ről 2015-re kismértékben (+5.845 tehén; +3,3%) nőtt, és 2015 első két hónapjában a tehenek száma tovább emelkedett (+1.607 egyed; +0,9%). Ennek elsődleges oka, hogy - bár a kivont tehenek száma kismértékben 1,7%-kal (+229 tehén) nőtt 2014 hasonló időszakához képest -, rekord számú üszőt állítottak be (+1.716 egyed, +14,4%), ami 2007 óta a legnagyobb január-februári növekedés. Az állománypótlás egésze szempontjából kevésbé meghatározó üszővásárlások száma is kiugróan magas volt 2015 első két hónapjában, megközelítette a 1,8 ezret, ami 68%-kal több a tavalyi év hasonló időszakához képest. Összességben 2015 első két hónapjában a nagymértékű üszőbeállításnak és üszővásárlásnak köszönhetően a termelésellenőrzött tehénállomány növekedése figyelhető meg.

Az állományváltozási adatokon belül, a tehénkivonás megoszlását tekintve elmondható, hogy a vizsgált kilenc éves periódus teljes időtartama alatt éves szinten az állományból kivont tehenek döntő többségét vágásra értékesítették (64,3-71,9%-át), a 2015. évben eddig 71,1%-át. A selejtezett tehenek száma 2015 első két hónapjában 9.770 volt. Ezen felül a tehénkivonások 2,7%-áért a kényszer-vágás (377 egyed), 12,3%-áért (1.686 egyed) pedig az elhullás volt felelős, amelyek átlagos értéknek tekinthetők, hasonlóan a továbbtartásra értékesített állatok arányához (13,9%, 1.914 egyed). A tehénkiadás megoszlása hasonló volt az előző év azonos időszakához, annyi különbséggel, hogy a kivont tehenekből több hullott el és vágtak le, ugyanakkor kevesebbet értékesítettek továbbtartásra. A 2015. január 1-i induló tehénlétszámhoz viszonyítva 2015 első két hónapjában a tehenek 5,4%-át selejtezték, 0,2%-át kényszer-vágták, 0,9%-uk elhullott, 1,0%-át pedig továbbtartásra értékesítették, így összesen a tehenek 7,5%-át vonták ki a termelésből, ami az elmúlt kilenc év egyik legnagyobb tehénkivonási arányai közé tartozik.

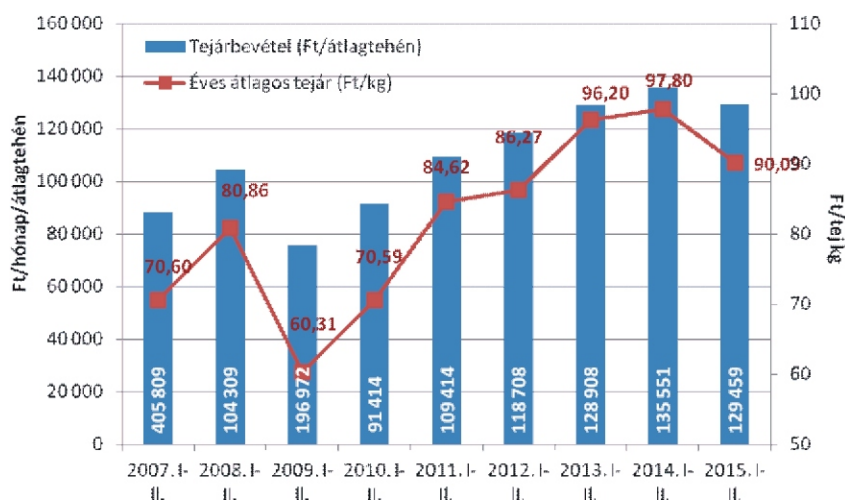
4. ábra: Összes halmozott és fajlagos tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. II. hó)

5. ábra: Fejési és istállóátlag, valamint a napi összes tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2015. II. hó)

6. ábra: Tejárbevétel és az éves átlagos tejár az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2015. II. hó)

Az „A” típusú ellenőrzésben részt vevő tehenek számának csökkenése csak 2011-ig volt látható az összes halmozott éves tejtermelésben, azóta ismét növekedésnek indult. Ennek elsődleges oka, hogy az elmúlt kilenc év alatt a kalkulált átlagtehenenkénti januári-februári fajlagos tejtermelés 190 kg-mal (+15,2%) 1.437 kg-ra nőtt, ezen belül csak az elmúlt egy év alatt +51 kg-mal (+3,7%) emelkedett. A valamelyest emelkedő állatlétszám és a növekvő fajlagos tejtermelés eredője a bővülő összes halmozott tejtermelés, ami a 2014. februári termelést 20,3 ezer kg-mal, +8,3%-kal haladta meg, és az elmúlt kilenc év messze legmagasabb tejtermelési szintjének felel meg.

A nagyobb összes halmozott tejtermelés természetesen megmutatkozik a magasabb napi összes tejben is. 2015 februárjában ez a mutató jóval nagyobb volt az előző év hasonló időszakához képest (+374.672; +9,0%), és az elmúlt kilenc év messze legmagasabb február havi termelési szintjét jelentette (!). Emellett a februári tejtermelési adatokat vizsgálva elmondható, hogy 2007 óta 2015-ben volt mind a fejési átlag (28,9 kg), mind az istállóátlag (24,8 kg) kiemelkedően a legnagyobb; 3,44, ill. 3,24 kg-mal több (+13,5%, ill. +15,1%), mint 2007 februárjában, és 1-1 kg-mal több (+3,6%, ill. +4,2%), mint 2014 második havában. A fejési és az istállóátlagnak erőteljesen növekvő trendje figyelhető meg 2010. óta, de a növekedés mértéke 2014/15-ben különösen kiemelkedő volt.

Az átlagtehenenkénti tejárbevétel 2015 első két hónapjában 129,5 ezer Ft volt átlagosan, 4,5%-kal kevesebb a 2014 hasonló időszakához képest, ami a fajlagos tejtermelés jelentős, 3,7%-os növekedésének, valamint a termelői tejár érzékeny, -7,9%-os csökkenésének eredője. A hazai tejfelvásárlási árak tehát tovább csökkentek, de a csökkenés üteme jelentősen lelassult. A világgiazi árakat jelentősen meghatározó európai és észak-amerikai országokban is tovább csökkent a tej átlagára, de Új-Zélandon már enyhe növekedés volt tapasztalható és a tejtermékek tőzsdei előjegyzési árai is erőteljesen elindultak felfelé, így a hazai tejár stabilizálódása várható. Összességben 2007 és 2015 februárja között a tejár 27,6%-kal emelkedett, ami a fajlagos tejtermelés 15,2%-os növekedésével együtt még mindig 47,0%-os tehenenkénti tejárbevétel-növekedést jelent a termelőknek.

Dr. Ózsvári László PhD, MBA

tanszékvezető egyetemi docens
SZIE ÁOTK, Állat-egészségügyi Igazgatástani
és Agrárgazdaságtani Tanszék